

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Kulturmiljöenheten
Lena Emanuelsson
010-22 44 555

E-Delgivning

Higab

lena.emmanuelsson@lansstyrelsen.
se

Byggnadsminnesförklaring av Göteborgs konserthus Fastigheten Lorensberg 706:10 i Göteborgs kommun

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § kulturmiljölagen (SFS 1988:950) Göteborgs konserthus för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsbestämmelser för konserthuset:

Byggnaden

1. Den på kartan nedan rödmarkerade byggnaden får inte rivras, flyttas, byggas om eller till sitt yttre ändras utan Länsstyrelsens tillstånd.
2. I Stora konsertsalen, Stenhammarsalen, foajéerna, promenoiren samt entréhall med kapprum som markerats med rött på planritningar nedan får inte ändring eller borttagning av fast inredning enligt beskrivningen göras.
3. I med rött markerade rum på planritningar nedan får tak-, vägg- och golvytor inte övertäckas, övermålas eller på annat sätt förändras.
4. Byggnaden ska underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten ska utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet ska ske med material och metoder anpassade till byggnadens egenart. Samråd med Länsstyrelsen ska ske innan vårdarbeten påbörjas.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna om åtgärderna är förenliga med bevarandet av byggnadsminnets kulturhistoriska värde.

Länsstyrelsen får ställa skäligena villkor för tillståndet. Villkoren får bl a avse hur ändringen ska utföras samt krav på dokumentation och antikvarisk kontroll och medverkan.

Fast inredning som ingår i byggnadsminnet:

Entréhall (med biljettkontor)

Dörrparti med glasade mässingsdörrar, marmorgolv och väggarmatur.
Väggarnas befintliga kulör.

Kapprum och trappa:

Rundade garderobsdiskar, pelarrader, armaturer, väggarnas kulör.
Marmorgolv och -trappa med ledstång.

Stenhammarsalen

Mahognyklädda väggar samt läktarbarriär med intarsiapartier.
Stenhammarsalens foajé med armatur och garderober, golv och väggarnas färgsättning.

Promenoiren och foajé:

Ytskikt i form av golvparkett, väggar med mahogny och stucco lustro (med befintlig färgsättning). Dörrblad

Fönsterpartiet med fönster samt kolonnrad med graverade glas.

Balkongen

Dricksfontän

Kortväggarnas monumentalkonstverk; Otto Sköld, "Folkvisan" och Sven X:et Eriksson "Melodi vid torget"

Stora konsertsalen:

Väggarnas ytskikt i sykomorlön

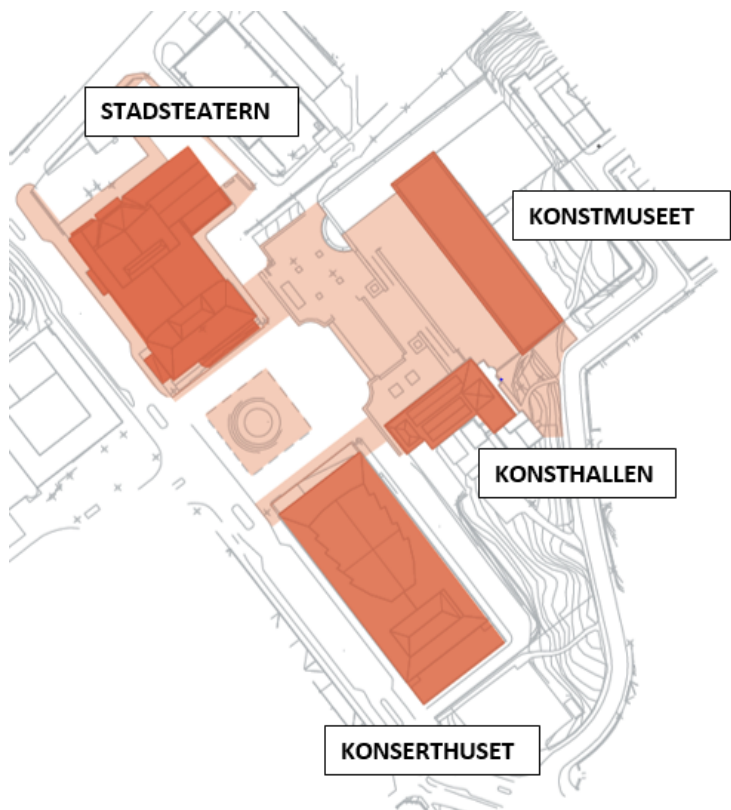
Rummets ursprungliga solfjäderform med snedställda sidoväggar

Armatur

Den akustiska konstruktionen bakom väggarnas sykomorfanér

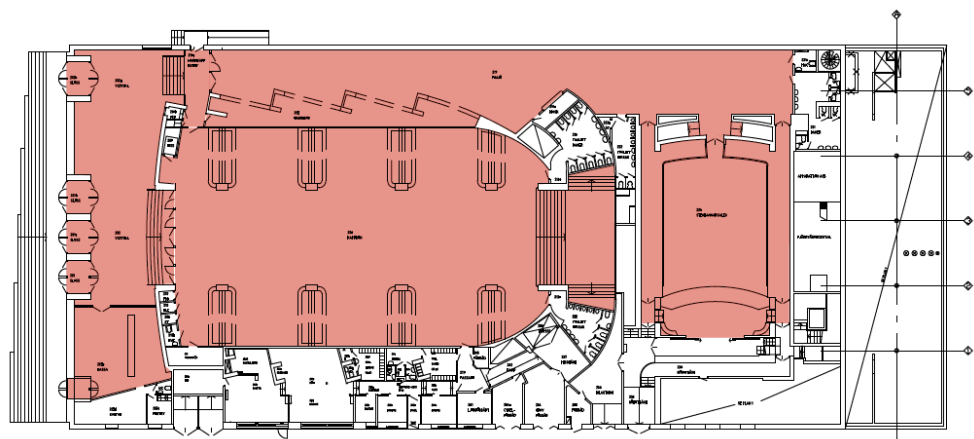

Kapprummet (Bild Higab).

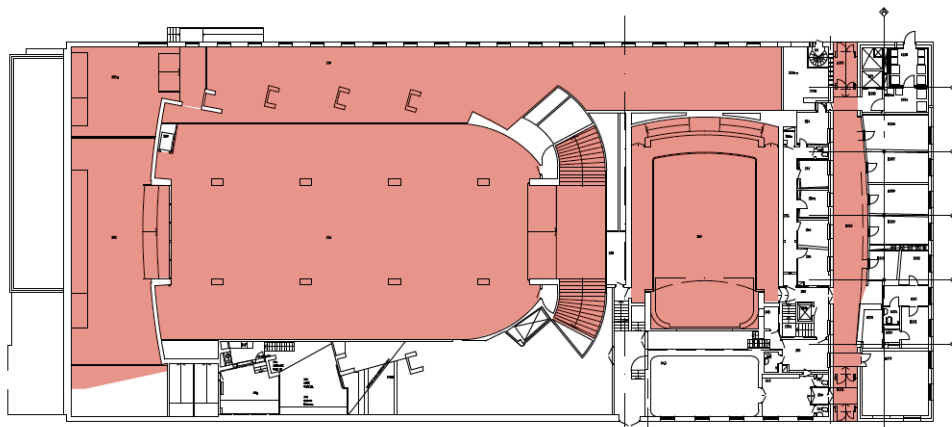

Karta över Götaplatsen

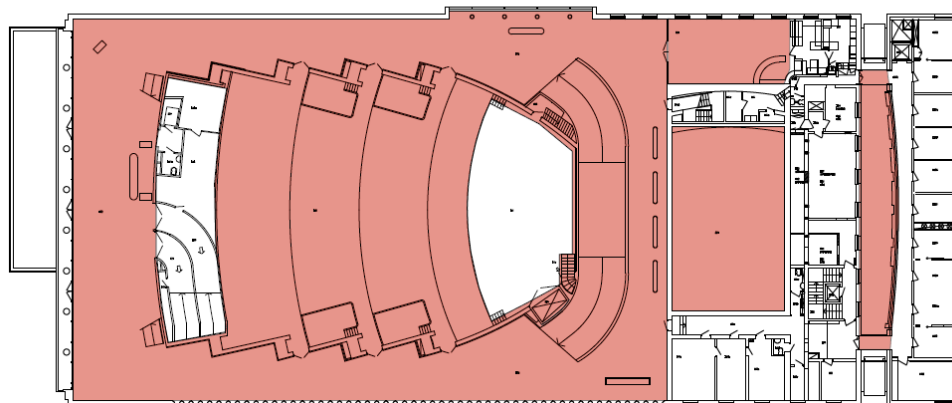
Göteborgs konserthus Plan 2

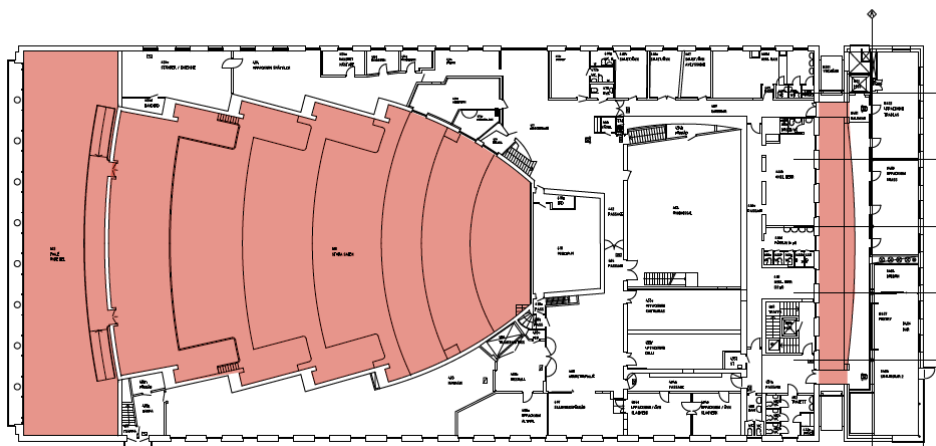
Göteborgs konserthus Plan 2,5

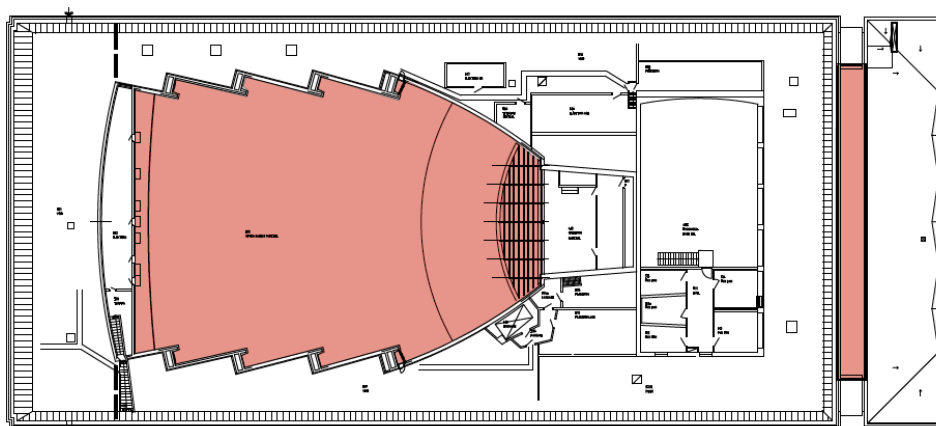
Göteborgs konserthus Plan 3

Göteborgs konserthus Plan 4

Göteborgs konserthus Plan 5

Stora konsertsalen (Bild Higab).

Redogörelse för ärendet

Frågan om byggnadsminnesförklaring väcktes 1999 för Götaplatsen med konstmuseet, konserthuset, stadsteatern och konsthallen av dåvarande kommunalrådet Margita Björklund. Byggnaderna har höga kulturhistoriska värden, ingår i riksintresseområde för kulturmiljövården samt i bevarandeprogrammet för Göteborg.

Ett antikvariskt förvaltningsunderlag sammanställdes av Akantus på uppdrag av Länsstyrelsen och Higab 2011 i syfte att precisera och kartlägga byggnadernas särskilda värden och kulturhistoriska status inför en eventuell byggnadsminnesförklaring.

Higab tillstyrkte förslag till skyddsbestämmelser den 8 augusti 2016. Länsstyrelsen remitterade förslag till beslut om byggnadsminnesförklaring till byggnadsnämnden den 3 juli 2017. Byggnadsnämnden beslutade den 26

september 2017 att tillstyrka Länsstyrelsens förslag om byggnadsminnesförklaring.

Göteborgs konstmuseum byggnadsminnesförklarades den 25 april 2017. I detta beslut ingår också skyddsbestämmelser för delar av Götaplatsen. Praktmasterna liksom trapporna vid konserthusets huvudentré ingår i denna byggnadsminnesförklaring.

Historik

Göteborgs konserthus uppfördes efter omarbetade ritningar av Nils Einar Ericson och invigdes 1935. Byggmästare var Olle Engkvist. Det gamla konserthuset på Heden brann 1928 och en arkitektävling utlystes 1931 om ett nytt konserthus, vilket färdigställdes fyra år senare.

En aktiektonisk ledstjärna för N E Ericson var att skapa tekniskt riktiga byggnader. Idén om funktionens betydelse för formen avspeglas i Konserthusets fasader och byggnadsvolymer. Nils Einar Ericson hade en vision om ett ”konstens tempel” där konsertsalens elegans lät musiken stå i centrum. Akustiken fick skapa rummet och lokalens utformning bestämdes av ljudets utbredning och dämpning.

1985 gjordes en större ombyggnad av konserthuset, då bl a åtgärder gjordes i Stora Salen för bättre akustik. Fönsterpartiet mot Götaplatsen byttes ut. I Stenhammarsalen byttes stolarna ut. På 1990-talet gjordes en renovering för återställande till ursprunglig färgsättning i husets publika delar. Även möbler renoverades.

Konserthuset tillbyggdes 1999 med en fristående byggnad på 1 200 kvm som länkades samman med den ursprungliga byggnaden. Tillbyggnadens entréfoajé är dagsljusbelyst via de vertikala glaspartierna som skiljer tillbyggnaden från den befintliga byggnaden och via en lanternin på taket. Lanterninen höjer sig markant över taknivån och upplevs västerifrån som en tydlig takpåbyggnad i samverkan med den uppstickande övningsalen och konserthusets kopparklädda snäckformade ovandel. Konserthusets baksida lämnades orörd utom vid anslutningen till de fyra tvärgående bryggorna till tillbyggnaden där några befintliga fönster ombyggs till dörröppningar. Tillbyggnaden ritades av White arkitekter och tilldelades Statens fastighetsverks arkitekturpris, Helgopriset, år 2001 för bästa komplettering av äldre byggnadsverk. Genom tillbyggnaden fick konserthuset en ny personalentré vid Victor Rydbergsgatan. Orkestern fick fler övningsrum samt omklädningsrum och de administrativa funktionerna kunde samlas på ett våningsplan. I samband med tillbyggnaden gjordes också en restaurering av vissa utrymmen i konserthuset och möblerna renoverades.

Beskrivning

Göteborgs Konserthus är en byggnad som visar på brytningstiden mellan klassicism och modernism. Den har en rektangulär form placerad i väst-östlig riktning med konsertsalen i mitten. Byggnaden präglas av att helheten och detaljerna samverkar till ett arkitektoniskt och konstnärligt mästerverk i

ett möte mellan funktion och representativitet. Vandringen mot musiken präglar husets interiör. Konserthuset är på sätt och vis två hus. Ett byggt utifrån, som en del av stadens finrum och festplats, och ett byggt inifrån, helt ägnat musikupplevelsen.

Konserthuset är modernt i sin saklighet men inte modernistiskt i sitt uttryck. ”En krabba i en rektangel” kallade N E Eriksson konsertsalen, formad efter akustikens regler och med en demokratiskt anordnad utformning. Konserthuset ger uttryck för viktiga inslag i 1930-talets arkitektur såsom släktskapet mellan matematiken, harmoniläran, musiken och arkitekturen.

Fasad mot Götaplatsen (Bild Higab).

Exteriör

Byggnaden är uppförd i två våningar och har ett förhöjt välvt koppartak över stora konsertsalen. Fasaden mot Götaplatsen har en representativ karaktär och är klädd med Gropptorpsmarmor medan övriga fasader är av gult tegel i likhet med Götaplatsens byggnader. Fönsterpartierna mot Götaplatsen är av stål medan övriga fasader har ekfönster. Från Götaplatsen når man bottenvåningens vestibul. Övervåningen domineras av foajéns stora fönsterparti som indelas vertikalt av naturstensband. Entrén ligger skyddad under ett utskjutande tak och dörrarna är av mässing med glas.

Interiör

Från Götaplatsen leds man genom bottenvåningens vestibul och kapprum via en tvåarmad trappa i fonden upp till promenoiren kring Stora salen. Kapprummet är en bred hall med garderoberna placerade på sidorna i nischer. Att promenoiren sluter sig kring salen är planens grundidé. Den stora konsertsalen är byggnadens hjärta. Den har plats för 1247 personer och har av många bedömts vara en av världens bästa konsertsalar. Väggarnas och takets material är utformade i kanadensisk sykomorlön i syfte att ge en

jämn reflexion utan egentoner. Fanéret sitter på plattor av al (ett träslag som rör sig mycket lite). Plattorna är fästade i ett ramverk av korsande reglar monterade i ett ljudabsorberande betongskal. Tanken var att ljudet skulle förflytta sig från scenen och sjunka ner jämnt i rummet. Inredningen och rummets utformning är helt anpassat efter akustiken.

Från bottenvåningens vestibul och kapprum leder en marmorklädd trappa upp till promenoiren som sluter sig kring Stora salen.

Väggen till stora konsertsalen är målad i stucco lustro och har ursprungliga armaturer. Kolonnraden mot Götaplatsen är klädd med Kuba-mahogny och har graverade glas mellan kolonnerna med dekor utförda av Gate, Lindstrand och Hald. Möblerna i foajén är formgivna av N E Ericson i samarbete med möbelarkitekt Axel Larsson. Armaturerna formgavs av Simon Gate och tillverkades av Orrefors. I byggnaden finns flera konstverk. Foajén mot Götaplatsen är smyckad med Otto Skölds freskomålning ”Folkvisan” samt Sveriges största gobeläng, 60 kvm, ”Melodier vid torget” av Sven X:et Erixson. Mattor och möbeltyg är designade av Inga Wedel. Dricksfontänen är nytillverkad av Orrefors efter Simon Gates ritningar.

Nyttillverkade bardiskar finns i promenoaren och foajén samt i foajén till Stenhammarsalen. De ritades av Ulla Antonsson och Ingrid Backman på White arkitekter.

Stenhammarsalen har plats för 450 åhörare. Salen har en mer traditionell och intim karaktär än stora salen. Snickerierna i mahogny har en rikt flödande intarsia av Ewald Dahlskog på temat ”Den tonande naturen”.

Motivering

Enligt 3 kap 1 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950) får Länsstyrelsen förklara en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde för byggnadsminne.

Göteborgs konserthus har en särställning som en av Göteborgs främsta kulturbyggnader med sin strategiska placering på Götaplatsen. Konserthuset är en del av Götaplatsens särpräglade arkitektoniska utformning och samspelar med de övriga kulturbyggnader som skapar platsens särskilda karaktär.

Stora konsertsalens konsekventa akustiska utformning var ny och modern för sin tid och har gjort huset känt som ett av världens främsta konserthus.

Den påkostade byggnaden har invändigt gestaltats med höga arkitektoniska ambitioner av sin samtids främsta konstnärer och formgivare.

Byggnadens representativa fasader och den formsäkra rumsdistributionen och materialbehandlingen präglas av enkla rena linjer i en sofistikerad

blandning mellan klassicism och funktionalism. Byggnaden är en av sin samtids främsta representanter.

Konserthuset är en genuint välkomponerad byggnad och visar på arkitekturens betydelse i kulturen. Byggnaden präglas av omsorg om materialen, detaljerna och byggnadens noggranna inordnande på Götaplatsen.

Länsstyrelsen bedömer att konserthuset har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde och ska förklaras som byggnadsminne.

Beslutet bidrar till att uppnå de svenska miljömålen.

Övrigt

Göteborgs Symfoniker utsågs 1997 till Sveriges nationalorkester av regeringen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten, se bilagan *Hur man överklagar*.

I detta ärende har avdelningschef Lars Fröding beslutat och antikvarie Lena Emanuelsson varit föredragande. I beslutet har även enhetschef Helena Carling och funktionschef Mats Herklint deltagit.

Beslutsort: Göteborg

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

Hur man överklagar

Kopia

Riksantikvarieämbetet
Göteborgs Stadsmuseum
Göteborgs Kommun, SBK

Efter laga kraft

Riksantikvarieämbetet
Fastighetsregistret, VicNatur/ÖVR